

85 let Elektrotechnického zkušebního ústavu

(2. část – dokončení)

RNDr. Vladimír Filač, CSc., ředitel EZÚ

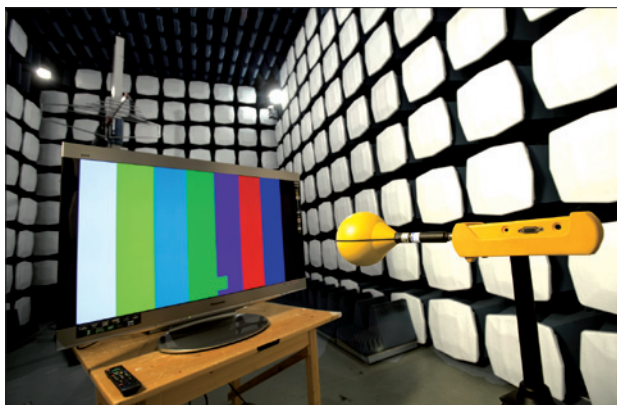
Letos si odborná veřejnost připomíná 85. výročí založení Elektrotechnického zkušebního ústavu – EZÚ, který se po celou dobu své působnosti zabývá zkoušením výrobků zejména z hlediska jejich elektrické bezpečnosti. Rozsah služeb poskytovaných ústavem byl v průběhu času rozšířen do dalších významných oblastí. Tento text navazuje na článek z předchozího čísla časopisu a předkládá informace o historii ústavu od roku 1960 do současnosti.

Začátek 60. let minulého století přinesl EZÚ příležitost k systematickému zapojení do mezinárodní spolupráce. V roce 1961 se ústav zapojil do systému homologací světelného příslušenství motorových vozidel podle předpisů Evropské hospodářské komise OSN. V rámci tohoto systému EZÚ vydává homologace s právem udělovat homologovaným výrobkům značku E8. V roce 2004 byl tento systém doplněn o jeho evropskou větev, v jejímž rámci jsou výrobky posuzovány podle příslušných technických předpisů ES a ministerstvo dopravy jim uděluje homologační značku E8.

V roce 1961 se ústav rovněž zapojil do evropského systému CEE pro uznávání výsledků zkoušek elektrické bezpečnosti, který byl následně transformován na dosavadní a velmi úspěšný systém IEC – CB, v jehož rámci jsou vykonávány zkoušky podle norem Mezinárodní elektrotechnické komise IEC. V té době byly v podstatě ve všech průmyslově vyspělých zemích využívány povinné národní systémy schvalování výrobků před jejich uvedením na trh v dané zemi. Mezinárodní certifikáty fungovaly jako nástroj k zamezení duplicitního zkoušení výrobků a k usnadnění jejich vstupu na národní trhy. To byl i případ Československa, kde byl v roce 1968 systém státního zkušebnictví posílen zákonem č. 30/68 Sb., o státním zkušebnictví. EZÚ získal statut státní zkušebny č. 201. Zákon č. 30/68 byl na svou dobu velmi pokrokový, jednak proto, že celou oblast pokrýval komplexně, a také tím, že zavedl hodnocení výrobků, které na státem kontrolovaném trhu představovalo pro výrobce nástroj pro srovnání se zahraniční konkurencí, a tím i určitou motivaci ke zlepšování výrobků. Začátkem 70. let ústav začal využívat nově postavenou budovu, v níž sídlí dodnes. V tomto období ústav rozvíjel své činnosti i v oblasti metrologie, výzkumu a technického rozvoje a hrál významnou roli v oblasti technické normalizace. Počet zaměstnanců v tomto období překročil 350.

V polovině 80. let dvacátého století ústav rozšířil své mezinárodní aktivity zapojením do systému IECQ pro zajišťování kvality elektronických součástek. Po politických změnách

v roce 1989 výrobní základna součástek v České republice v podstatě zanikla, nicméně metodické postupy IECQ byly velmi dobře použitelné pro certifikaci systémů jakosti podle norem řady ISO 9 000, čehož ústav beze zbytku využil zejména ve spolupráci s certifikačním orgánem CQS, který je oprávněn vydávat mezinárodní certifikáty IQNet. Začátkem 90. let

Obr. 1. Měření magnetického pole televizoru podle normy EN 50371 v laboratoři EZÚ, kterým se ověřuje ochrana člověka před účinky magnetického pole.

byl EZÚ pověřen ministerstvem financí osvědčováním výherních hracích automatů podle zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách. Ve stejném období EZÚ začal rozvíjet oblast zkoušek elektromagnetické kompatibility, která je nyní nedílnou součástí posuzování shody elektrotechnických výrobků.

Počátkem 90. let musel EZÚ začít odstraňovat dluhy ve své technické infrastruktuře vzniklé v předchozích obdobích, což vedlo k rekonstrukci hlavní budovy ústavu a k celkové modernizaci a k dalšímu rozvoji zkušebního a měřicího zařízení. Ve druhé polovině 90. let EZÚ úspěšně odolal restitučním nárokům z různých stran, mezi něž patří i dosavadní Elektrotechnický svaz český – ESČ. Nejvyšší soud v Brně potvrdil, že ESČ není právním nástupcem bývalého Elektrotechnického svazu československého, který byl zlikvidován po roce 1948, a tím definitivně odmítl veškeré nároky ESČ proti EZÚ jak na nemovitý majetek, tak i majetek movitý, včetně značky ESČ.

Významným mezníkem pro EZÚ byl rok 1992, kdy vláda v souladu se záměrem vstupu do EU rozhodla o orientaci československé technické normalizace na přejímání ev-

ropských norem EN do systému československých technických norem ČSN. Je nutné připomenout, že s ohledem na tehdy platný zákon č. 30/68 Sb. byly normy právně závaznými dokumenty. V roce 1996 EZÚ vstoupil do evropského systému CENELEC Certification Agreement – CCA, v jehož rámci jsou vykonávány zkoušky podle norem EN a vydávány certifikáty CCA. Následně se EZÚ zapojil do systémů ENEC pro bezpečnost svítidel a dalších výrobků a HAR pro bezpečnost a kvalitu kabelů a šňůr, které jsou nyní významnějšími certifikačními službami než systém CCA.

Zásadní zlom v oblasti státního zkušebnictví představuje zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, který zrušil systém schvalování výrobků podle zákona č. 30/68 Sb. a právní závaznost technických norem, které se staly dobrovolnými technickými normami. Zákon zavedl postupy posuzování shody v souladu s právem EU a směrnice EU zavedl do právního řádu ČR v podobě nařízení vlády. Ke každému nařízení vlády byly vyhlášeny harmonizované normy, jejichž použití zajišťuje pro výrobce presumpci shody vlastností výrobků se základními požadavky nařízení vlády. EZÚ byl v následujícím období Úřadem pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví oznámen ke Komisi ES do Bruselu

jako notifikovaná osoba č. 1014 pro směrnici pro zařízení nízkého napětí, tedy pro oblast bezpečnosti výrobků, a dále pro oblasti elektromagnetické kompatibility, zdravotnických prostředků, strojních zařízení, stavebních výrobků a další.

Od roku 1991 až donedávna se uvažovalo o privatizaci EZÚ, který je státním podnikem podle zákona č. 77/1997 Sb., a jehož zakladatelem je ministerstvo průmyslu a obchodu. Provedené analýzy i odezvy z české podnikatelské obce ukazují, že forma státního podniku je pro organizaci pracující v oboru posuzování shody právní zárukou v podobě, která zajišťuje jak nestrannost, tak i prostředky pro vlastní rozvoj, a proto by privatizace ani transformace na jinou právní formu nebyla přínosem. Věřme, že tento závěr dozná všeobecného respektu, což by mohlo ukončit dvacet let nejistot a zajistit pro EZÚ podmínky k dalšímu rozvoji, který umožní naplnění firemního hesla:

Důvěřujte nám, prověřujeme za Vás.

<http://www.ezu.cz>